

'כזה וראה וחדש' - סדר קבלת שבת זה נוצר בהתכתבות עם מסורת קבלת השבת שהונהגה במשך שנים לפני ארוחת השבת בחדר האוכל בקיבוץ להבות חביבה בדומה לקיבוצים רבים וטובים - "הנה אֶזֶן שִׁיר עֲרָשִׁי הָרְחוֹק/הַבֵּיעַ פִּי אִם אֶלֵּי בֵּת./הֵנָּה לִי תִזְהַרְנָה בְּדַמְעָה וּשְׁחֹק/" "אֵיכָה" חֲמִירוֹת שֶׁל שַׁבָּת" (פניה ברגשטיין). סידור תפילה זה לערב שבת הוא **בבחינת יצירה רוחנית וייחודית לקהילת להבות חביבה** שמבטאת את הרצון להפגיש בין שפת התפילה המסורתית של מגוון עדות וקהילות ישראל לבין המסורת הקיבוצית ומציאות החיים הישראלית חילונית מודרנית. **"הַרְטִיטָה שַׁבָּת בְּחִנָּה הַגְּנוּזָה / עֵינֵי חֲלוֹנוֹת מִכָּל עַבְרָה...וְהִיתָה הַעֲדָנָה בְּבִקְעַת גִּנוֹסֶר/לְנִשְׁמַת עֵבְרִיּוֹת נֶאֱצְלָת" (יהושוע רבינוב)**

לאורך כל הדורות הייתה התפילה, אחת מאבני היסוד החשובים והמשמעותיים של הזהות היהודית ושל אורח החיים היהודי של היחיד ושל הקהילה. דפיו של סידור התפילה הכילו את קורות העם היהודי ונתנו ביטוי רוחני לרגעי השמחה והצער -

"לְמַדְנִי, אֱלֹהֵי, בְּרַךְ וְהַתְּפַלֵּל / עַל סוּד עֲלֶה קַמֵּל, עַל נֶגַה פְּרִי בְּשֵׁל/ עַל הַחֲרוֹת הַזֹּאת: לְרֹאוֹת, לְחוּשׁ, לְנִשְׁמָה, לְדַעַת, לְיַחַל, לְהַכְפִּיל" (לאה גולדברג).

התפתחותה של התפילה היהודית נמשכה לאורך כל הדורות. בצד תפילות עתיקות מן המקרא ומימי בית שני שולבו פיוטים ומקראות של בני כל הדורות, הקהילות והעדות.

כקהילה רבת תרבותית המכבדת ומוקירה את המסורת והאמונה של כלל חבריה הושם דגש על שמירת תפילות השבת הנהוגות בכל זרמי היהדות ובכל עדות ישראל תוך התייחסות לקורותיו של העם היהודי בדורות האחרונים ומתן ביטוי ליצירה היהודית הישראלית.

להבות חביבה

בסידור סומנו קטעי עיון ושירה כאלטרנטיבה לקריאה אישית לצד התפילה הציבורית.

הקהילה מחבקת את מגוון המנהגים של חבריה ותעודד כל משפחה בתורה להוביל את קבלת השבת, תוך שיתוף הקהילה במנהגים הנהוגים באותה המשפחה ותוך שמירה קפדנית על סובלנות, מתינות דתית ושוויון מגדרי.

" מי אוהב את השבת? / אני, אתה ואת. / כל העולם כמעט! / אז למה לא כל יום שבת?" (אהוד מנור)

שבת שלום.

קריאה

ברכה

שירה

קבלת שבת קיבוצית

אנו יהודים מקוריים ואנו רוצים למצוא צורת חיים מתאימה לנו, אנו נחדש את כל הזוהר של השבת, ניקח את כל הטוב שהיה בדברים הקדושים וכל מה שאנו זקוקים לו כאנשי טבע וכפועלים - ולנו יש צורך בשבת יותר מאשר למישהו אחר - נרים זאת על נס ונבנה על פי זה את החיים .

~ ברל כצנלסון

משמעות השבת היה לחגוג ולהלל את הזמן, ואיננה לפאר ולפרסם את המרחב. אנו חיים שישה ימים בשבוע תחת רודנותם של הדברים שבמרחב: בשבת אנו מנסים לכוון עצמנו לקראת קדושת הזמן. ביום זה אנו נקראים ליצור זיקה עם הנצחי שבזמן, לסור מתוצאות הבריאה, ולפנות אל המסתורין של הבריאה: לעבור מעולם הבריאה אל בריאת העולם.

~ אברהם יהושע השל

הנה מה-טוב ומה-נעים / מילים: תהלים קלג א , לחן: עממי
הנה מה-טוב ומה-נעים שבת אחים גם-יחד.

הללו-יה / מילים: תהלים ק"ג ה-ו, לחן: עממי חסידי
הללו-יה בצלצלי-שמע
הללו-יה בצלצלי תרועה.
כל הנשמה, תהלל יה
הללו-יה

קריאה

ברכה

שירה

מי יתן ובמשכן זה של שבת ושל שלום
 נוכל להתברך בשירה, בתפילה,
 בחיזוק הנפש ובשלוח.
 שנוכל לשמוח במה שאנו יודעים,
 במה שאנו לומדים
 ובמה שאנחנו מלמדים אחד את השני.
 שהביישנים בינינו ימצאו את קולם
 ידעו שניתן למצוא כאן
 בקיבוץ להבות חביבה קהילה .
 שנזכור תמיד שאנחנו האמהות והאבות
 של העתיד
 ושכל מה שאנו עושים עכשיו,
 ולו המעשה הקטן ביותר, משנה סדרי עולם.
 שנזכה לקיים את הכתוב
 "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורודפהו".
 שבת שלום.

שבת היא המרגוע שלאחר יצירה והתחלתה של יצירה חדשה. שמיטה רוחנית כדי
 לחדש את הרוח. האיש אשר לא יצר בימי החול, לא ידע טעם שבת. ואשר לא ידע
 טעם שבת, לא יודע טעם יצירה. השבת בחיי יוצר, כמו בחיי עם שלם, היא קרקע
 בתולה למחשבה, שמעשים באים אחריה.

מחשבה תחילה לסוף מעשה. השבת היא אושר המנוחה השלמה לאחר מעשה, כדי
 לשוב ולהוציא לפעולה מעשה שני ושלישי שישנם כבר במחשבה.
~זלמן שזר

קריאה

ברכה

שירה

ערב שבת / מילים: שמואל בס, לחן: יואל ולבה

עוד מעט ירד אלינו יום שבת הטוב.
לכבודו תכין אימנו
מטעמים לרוב.
בואי, בואי הברוכה,
יום שבת, יום מנוחה!
בואי נא, בואי נא, המלכה!
אך נפסיק פה לימודינו,
הביתה נמהר.
נתקדש לשבתנו
בפרחים ובנר.
בואי בואי הברוכה...

למדני, אלהי / לאה גולדברג

למדני, אלהי, בָּרַךְ וְהַתְּפַלֵּל
עַל סוּד עֵלָה קָמַל, עַל נֶגַה פְּרִי בְּשֵׁל,
עַל הַחֲרוּת הַזֹּאת: לְרֵאוֹת, לְחוּשׁ, לְנֶשֶׁם,
לְדַעַת, לְיַחַל, לְהַכְּשֵׁל.

לְמַד אֶת שְׁפָתוֹתַי בְּרִכָּה וְשִׁיר הַלֵּל
בְּהַתְּחַדֵּשׁ זְמַנְךָ עִם בְּקָר וְעִם לַיִל,
לְבַל יְהִיָּה יוֹמֵי הַיּוֹם כְּתַמּוּל שְׁלֹשׁוֹם,
לְבַל יְהִיָּה עֲלֵי יוֹמֵי הַרְגֵּל.

אין צורך להיות..מדקדק במצוות בשביל להכיר את ערך השבת... מי שמרגיש בלבו קשר אמיתי עם חיי האומה בכל הדורות, הוא לא יוכל בשום אופן...לצייר לו מציאות של עם ישראל בלי "שבת מלכתא" ... אפשר לומר בלי שום הפְּרָזָה כי יותר משישראל שמרו את השבת - שמרה השבת אותם; ולולי היא, שהחזירה להם את "נשמתם" וחדשה את חיי רוחם בכל שבוע, היו הַתְּלָאוֹת של "ימי המעשה" (=ימי החול של השבוע) מושכות אותם יותר ויותר כלפי מטה, עד שהיו יורדים לבסוף לְדִיּוּטָה (=לקומה) התחתונה של חומריות ושפלות מוסרית ושכלית".

~ אחד העם

קריאה

ברכה

שירה

ניגונים / מילים: פניה ברגשטיין 1944, לחן: דוד זהבי

שְׁתַּלְתֶּם נְגוּנִים בִּי, אִמִּי וְאָבִי,
נְגוּנִים מְזֻמְרִים שְׂכוּחִים.
גְרַעֲנִים; גְרַעֲנִים נִשְׁאֵם לְבָבִי-
עֵתָה הֵם עוֹלִים וְצוֹמְחִים.

עֵתָה הֵם שׁוֹלְחִים פְּאֲרוֹת בְּדָמִי,
שְׂרָשִׁיהֶם בְּעוֹרְקֵי שְׁלוּבִים,
נְגוּנִךָ, אָבִי, וְשִׁירְךָ אִמִּי,
בְּדַפְקֵי נְעוּרִים וְשָׁבִים.

הִנֵּה אֶאֱזִין שִׁיר עֲרָשִׁי הָרְחוֹק
הַבֵּיעַ פִּי אִם אֵלֵי בֵּת.
הִנֵּה לִי תִזְהַרְנָה בְּדַמְעַ וְשִׁחוֹק
"אֵיכָה" וְזִמְרוֹת שֶׁל שַׁבָּת.

כָּל הִגָּה יִתֵּם וְכָל צְלִיל יֵאלֵם
בִּי קוֹלְכֶם הָרְחוֹק כִּי יְהוּם.
עֵינֵי אֶעְצֵם וְהִרְיֵנִי אֶתְכֶם
מֵעַל לְחֻשְׁכַת הַתְּהוּם.

- נדמה שניגונים, השיר היפיפה שכתבה פניה מיטיב לתאר את מערכת היחסים המורכבת בין הבת החלוצה שחיה בקיבוץ בארץ ישראל להוריה הרחוקים, שניגוניהם טבועים עמוק בדמה, למרות שלא ברור כי היא עצמה שרה אותם. היא מקשיבה בעיניים עצומות לצליל הרחוק בדמעה וצחוק, ומתמזגת איתו מעל לחשכת התהום (אביה ואחיה נספו בשואה).
- פניה ברגשטיין נולדה בשנת 1908 בפולין ועלתה לארץ ב-1930 לקיבוץ גבת. כבר בנעוריה בלטה ביכולת הביטוי והכתיבה. בקיבוץ, בגלל מחלת לב קשה, קיבלו יכולות אלה משמעות רבה עוד יותר. בשדות ובענפי החי לא יכלה לעבוד, לכן עבדה במחסן הבגדים, בחינוך ובעריכת עלון הקיבוץ. בין לבין, כתבה. לילדים וגם למבוגרים". בוא אלי פרפר נחמד "ו"האוטו שלנו "הם רק קצהו של קרחון. בשנת 1950 נפטרה בעודה בת 42 בלבד, והובאה לקבורה בקיבוץ גבת.
- המלחין דוד זהבי חבר קיבוץ נען, אשר הטביע חותמו על הזמר הארץ ישראלי (בין לחניו המוכרים: אורחה במדבר, אלי אלי, החליל, הן אפשר, ועוד רבים), גדל בעיר יפו והושפע מאוד הן מעולם הניגון החסידי, איתו נפגש בבית הוריו והן מסגנונות מקומיים ים תיכוניים.
- על זהבי מעיד חוקר הזמר אליהו הכהן: "בדרך הטבע דיברו ללבו שיריהם של משוררים מן ההתיישבות העובדת, שטעמו בעצמם את טעמה של עבודת האדמה". אכן, זהבי הלחין שירים רבים למילים של חברי קיבוצים, זרובבל גלעד מעין חרוד (בין השאר שיר הפלמ"ח), רחל מדגניה (השיר, חג, ניבים דוברים אלי), חנה סנש משדות ים (אלי אלי, אשרי הגפרור) פניה ברגשטיין מגבת (ניגונים) ועוד.

קריאה

ברכה

שירה

יְרֵדָה הַשַּׁבָּת / מילים: יהושע רבינוב, 1946, לחן: דוד זהבי

יְרֵדָה הַשַּׁבָּת אֶל בְּקַעַת גִּינוֹסָר,
וְנִיחֹחַ עֵתִיק בְּשׁוּלֵיהָ.
וַיַּעֲמְדוּ מִסָּבִיב הָרָרִים שׁוֹשְׁבֵינֵים
לְשֵׁאת אֲדָרְתָהּ הַזֹּהֶבֶת.
תַּעֲלִינָה יוֹנִים מִכְּנַרְת הַיָּם,
קִבֵּל אֶת רוּחָהּ הַלֹּהֶבֶת.

נִשְׁקָה הַשַּׁבָּת לְרֵאשׁוֹ שֶׁל הַבְּרוּשׁ,
לְאַזּוֹב שֶׁבְּסַלַע נִשְׁקָה.
וַיְהִי הַדְּרָדָר לְשֶׁרְבִיט שֶׁל מַלְכוּת
עַל רְמוֹת דְּמָמָה מְרוֹנֶנֶת.
יִמְשַׁךְ אֶז הַתּוֹר בְּקוֹלוֹ הַמְתוֹק
חֲמַדַּת כְּסוּפִין מְעַדְנֶת.

הַרְטִיטָה שַׁבָּת בְּחִנָּה הַגָּנֹחַ
עֵינֵי חֲלוֹנוֹת מְכַל עֶבֶר.
וַתִּצְאָנָה בְּנוֹת אֶל הָעֶרֶב זָמֵר
זְמִירוֹת בְּעֶרְגָה מְצַלְצֶלֶת.
וְהִיְתָה הָעֵדְנָה בְּבִקְעַת גִּינוֹסָר
לְנִשְׁמַת עֵבְרִיּוֹת נְאֻצֶּלֶת.

- השיר "ירדה השבת" מתעד כנראה אחד לאחד רשמי ביקור מרגש שחווה מחברו בקיבוץ גינוסר. רותי עזריה מספרת (באתר זמרשת): "רבינוב הזמין לבקר בקיבוץ גינוסר. לפנות ערב יצא לטייל לכיוון ואדי חמאם שכשמו כן הוא, ואדי היונים, וחזה במאות יונים עפות חזרה לקנן. כשחזר מטיולו כבר ירדה השבת ובקיבוץ קיבלוה בשירים". אכן חמאם בערבית הוא יונה - למרות שנוכחותה נשמטה במתן השם העברי לנחל, נחל ארבל - וממש כמו בשיר, היונים מקבלות את פני השבת: "תעלינה יונים מכנרת הים, קבל את רוחה הלזהבת".
- יהושע רבינוב היה חבר קיבוץ גבת שבעמק יזרעאל. כאידיאליסט עלה לארץ בגיל 18, ושמר על נאמנות לאידיאל הקיבוצי עד יומו האחרון. השיר התפרסם והולחן באותה השנה על ידי דוד זהבי.
- המפגש עם חברי גינוסר המקבלים את השבת מתועד בסופו של השיר, תוך שהוא מחבר אותנו עם הנשמה היתרה של המחבר, בצירוף מופלא של תחושת לאומיות המתחברת לכל דבר, ועברית גבוהה, גבוהה: "ותצאנה בנות אל הערב זמר / זמירות בערגה מצלצלת". כך גם הסיום המונומנטלי, הדרמטי, האידיאליסטי, הבומבסטי, או איך שלא נכנה אותו: "והיתה העדנה בבקעת גינוסר / לנשמת עבריות נאצלת".

קריאה

ברכה

שירה

השבת היא היצירה הגאונית ביותר של הרוח העברי, וכל הפוגע בה כפוגע בבבת העין של האומה.
~ **חיים נחמן ביאליק**

"אם ב'עשרת הדיברות' מקופלת כל התורה הרי בשבת אולי גלומות ומקופלות כל עשרת הדיברות... השבת מקדשת את רגש היופי של כל האומה כולה. אם אנו קובלים על חוסר סגנון חיים משלנו, אנו יכולים להתחיל מן השבת ביצירת סגנון".

~ **חיים נחמן ביאליק**

הדלקת הנרות

המברכים/ות מהמשפחה המדליקה מוזמנים/ות לשתף בנוסח ובלחן שבמסורתם/ן המשפחתית-עדתית ו/או בנוסחים המסורתיים/הקיבוציים שלהן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת.
~ מן הסידור

או

ברוך בואך, שבת, בואך ברוך, הביאי נא עמך את המרגוע, את השלוח, שלאחר שבוע רב פנים של המולת עמל, את החלל, שבתוכו אפשר לרקום אינסוף של חלומות, ביחד ולבד, את שעת המחילות שבה נוכל לשמוע את פעימות לבו של הזולת. שבת, ברוך בואך, ברוך בואך, ברוך נרך.

~ ברכה מקיבוץ משמרות, מתוך: מעין הברכות, הוצאת שיטים מכון החגים הקיבוצי

קריאה

ברכה

שירה

כִּכָּה כְּמוֹ שְׁאֲנֵי הוֹלֵךְ / מִיָּלִים: אִמִּיר גִּלְבוּעַ

"כִּכָּה כְּמוֹ שְׁאֲנֵי הוֹלֵךְ אֲנִי רוֹצֶה לְקַבֵּל פְּנֵי שַׁבַּת הַמַּלְכָּה.
לְגוֹפֵי בְּגָדִים שֶׁל יוֹם יוֹם וְגוֹפֵי, אִם בְּכֵלֵל, אֵינְנו חֲזַק בְּכֵלֵל
וְגַם הַנְּפֹשׁ לֹא.
כִּכָּה כְּמוֹ שְׁאֲנֵי הוֹלֵךְ אִם אֶקְבֵּל פְּנֵי שַׁבַּת הַמַּלְכָּה
וְהִיוּ הַבְּגָדִים לְגוֹפֵי שֶׁל יוֹם יוֹם וְגוֹפֵי אֶפְשָׁר חֲלֹשׁ יוֹתֵר מִרְגִּישָׁה
אֲבָל הַנְּפֹשׁ לֹא.
כִּכָּה כְּמוֹ שְׁאֲנֵי עוֹדְנֵי הוֹלֵךְ אִם תִּקְבֵּל שַׁבַּת הַמַּלְכָּה אֶת פְּנֵי
לְבַשׁ גּוֹפֵי שַׁבַּת יוֹם יוֹם וְגוֹפֵי יְחֲזִק וְהַשַּׁבַּת בְּנְפֹשׁ תְּהִי.
לְכִי נְפֹשֵׁי צְאֵי כֻלָּה יוֹם יוֹם לְקַבֵּל פְּנֵי שַׁבַּת הַמַּלְכָּה".

שַׁבַּת שַׁבַּת תּוֹדָה שַׁבָּאת / מִיָּלִים: דָּנָה שֶׁחַן: אִמִּיר לִקְנֵר וְאוֹרֵן אֵלְדוֹר מֵתוֹךְ
"חִיבוּק שֶׁל שַׁבַּת"

בְּכָל יוֹם שִׁישִׁי בְּסוּף הַשַּׁבּוּעַ
אֲנִי מַחְכָּה לֵה בְּאוֹפֵן קְבוּעַ
עִם פֶּרַח בֵּיד
פְּרוּסָה שֶׁל חֵלֶה
אֲנִי מַחְכָּה כְּמוֹ חֲתָן לְכֻלָּה

שַׁבַּת שַׁבַּת תּוֹדָה שַׁבָּאת
כְּמוֹ מַלְכָּה לֹאט הַגַּעַת
כִּי אֶת כִּי אֶת כָּל כֶּךְ נִהְדַרְת
תּוֹדָה שַׁבָּאת שַׁבַּת

קֶשֶׁה לִי לֹוֹמֵר, מֵתִי הִיא נִכְנַסֶּת
כְּמוֹ רוּחַ קֵלָה שֶׁפִּתְאוּם בְּמִרְפַּסֶּת
אֲנִי מֵתְגַנְדֵּר קֶצֶת, מַחְלִיק שַׁעֲרוֹת
וְרַק בְּשִׁבִילָה מִכִּין שְׁנֵי נֵרוֹת

שַׁבַּת שַׁבַּת תּוֹדָה שַׁבַּת
כְּמוֹ מַלְכָּה לֹאט הַגַּעַת
כִּי אֶת כִּי אֶת כָּל כֶּךְ מִיּוֹחַדֶּת
תּוֹדָה שַׁבָּאת שַׁבַּת

קְרִיאָה

בְּרַכָּה

שִׁירָה

ידיד נפש / ר' אלעזר אזכרי - צפת / מאה ה-16

מִשָּׁרְ עֲבָדְךָ אֶל רִצּוֹנְךָ. (שירת הבית הראשון)
יִשְׁתַּחֲוֶה מוֹל הַדֶּרֶךְ.
מִנְפֹת צוּף וְכָל טַעַם.

יְדִיד נֶפֶשׁ אַב הַרְחָמָן
יְרוּץ עֲבָדְךָ כְּמוֹ אֵיל
כִּי יַעֲרֵב לוֹ יְדִידוֹתֶךָ

נִפְשֵׁי חוֹלַת אֶהְבֶּתְךָ
בְּהִרְאוֹת לָהּ נָעַם זִינְךָ.
וְהִיְתָה לְךָ שְׁפַחַת עוֹלָם.

הַדּוֹר נָאָה זִיו הָעוֹלָם
אֲנֵא אֵל נָא רָפֵא נָא לָהּ
אֲז תִּתְחַזַּק וְתִתְרַפֵּא

וְחוֹסֶה נָא עַל בֶּן אוֹהֲבֶךָ
לְרֵאוֹת בְּתַפְאֶרֶת עֲזָךְ.
חוֹשֶׁה נָא וְאֵל תִּתְעַלֵּם.

וְתִיק יְהִמוּ רַחֲמֶיךָ
כִּי זֶה כְּמָה נִכְסֶיךָ נִכְסֶיךָ
אֲנֵא אֵלֵי מִחֲמַד לְבִי

עֲלֵי אֶת סִכַּת שְׁלוֹמְךָ.
נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ.
וְחֲנִנֵי כִימֵי עוֹלָם.

הַגִּלָּה נָא וּפְרֵשׁ חֲבִיב
תְּאִיר אֶרֶץ מִכְבוֹדֶךָ
מִהָר אֱהוֹב כִּי בָא מוֹעֵד

- ידיד נפש - אחד מהפיוטים הידועים והמולחנים ביותר, המושר בזמנים שונים במהלך השבת. את הפיוט חיבר ר' אלעזר אזכרי, מחוג מקובלי צפת של המאה ה-16, בן למגורשי ספרד.
- הפיוט חדר במהירות אל מנהגי התפילה של הקהילות השונות, הספרדיות והאשכנזיות. הוא נתקבל הן כפיוט המושר לפני עלות השחר, המכין את הלב לתפילה וליום החדש, הן כפיוט המושר בנקודות זמן משמעותיות בשבת. כך למשל בקהילות אשכנז, מושר הפיוט לפני קבלת שבת ובזמן סעודה שלישית (שבת אח"צ), הנחשב לעת רצון מיוחדת. בקהילות הספרדיות הוא מושר הן כפיוט לפני תפילת שחרית, הן במסגרת שירת הבקשות, כל קהילה ומנהגיה.
- הפיוט הקצר רווי כמיהה וכיסופים לקרבת ה'. מחבר הפיוט עצמו הגדיר אותו כ"בקשה על היחוד וחשק האהבה" ואף בחר לאקרוסטיכון של שירו את שם ה' המפורש. השימוש הרב בכינויי אהבה ובביטויי געגוע מבטא את הלך נפשו של המחבר, המשתוקק לקרבת ה' ולגאולה.

קריאה

ברכה

שירה

לכה דודי ר' שלמה הלוי אלקבץ - צפת / מאה 16

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה (שירת הפזמון)**
 שמור חכור בדבור אחד השמיענו אל המיחד.
 ה' אחד ושמו אחד לשם ולתפארת ולתהלה

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה.
 מראש, מקדם נסוכה, סוף מעשה במחשבה תחלה.

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 מקדש מלך, עיר מלוכה, קומי צאי מתוך ההפכה!
 רב לך שבת בעמק הבכא, והוא יחמל עליך חמלה.
לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי!
 על יד בן ישי בית הלחמי, קרבה אל נפשי גאלה!

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 התעוררי התעוררי, כי בא אורף קומי אורי,
 עורי עורי שיר דברי, כבוד ה' עליך נגלה!

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 לא תבשי ולא תפלמי! מה תשתוחחי ומה תהמי?
 בך יחסו עניי עמי, ונבנתה עיר על תלה!

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 והיו למששה שסיר, ורחקו כל מבלעיך.
 ישיש עליך אלהיך כמשוש חתן על כלה.

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 ימין ושמאל תפוצי, ואת ה' תעריצי,
 על יד איש בן פוצי, ונשמחה ונגילה

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**
 באי בשלום, עטרת בעלה,
 גם בשמחה ברנה ובצהלה,
 תוך אמוני עם סגלה.
 בואי כלה! בואי כלה!

לכה דודי לקראת כלה **פני שבת נקבלה**

- פיוט 'לכה דודי' - הוא הלב והמרכז של תפילת קבלת שבת והוא מלווה את רגעי המעבר שבין ימי החולין המסתלקים לבין השבת הנכנסת ובאה. הפיוט נכתב בצפת של המאה ה-16 ע"י הפרשן וחכם הקבלה ר' שלמה אלקבץ ואומץ מיד עם כתיבתו ע"י מקובלי צפת של אותה תקופה, מה שתרם להתפשטותו ולקבלתו המהירה בכל קהילות ישראל ולכך שנתווסף לסידור התפילה, על אף שזה היה כבר סגור וחתום.
- ללכה דודי' נודעת חשיבות מכרעת בהיווצרותה ובהתגבשותה של תפילת קבלת שבת כפי שהיא מוכרת לנו כיום, תפילה שנוספה לסידור התפילה רק במאה ה-16, בהשפעת מנהגי מקובלי צפת, שנהגו לקבל את השבת לבושי לבן וביציאה אל השדה, עם שירת מזמורי תהלים וללכה דודי'. היציאה לקראת השבת מקורה במסופר על ר' חנינא בתלמוד הבבלי (שבת קיט, ע"א): "רבי חנינא מיעטף וקאי אפינא דמעלי שבתא ואמר [היה ר' חנינא מתעטף עם חשיכה בערב שבת ואומר] 'בואו ונצא לקראת שבת המלכה'. רבי ינאי לביש מאניה מעלי שבת ואמר [ר' ינאי היה לובש בגדיו ערב שבת ואומר] 'בואי כלה בואי כלה'."
- הפיוט כתוב ברבדים של סוד ושל פשט גם יחד, ומשום כך ניתן להבינו גם ללא הבנת כל הסמלים הקבליים הרמזים בו. בלשון ציורית, עשירה בשיבוצים מקראיים, מצייר המשורר תמונה שבה הדוד - עם ישראל - יוצא לקראת הכלה - השבת - לקבל את פניה. במהלך הדורות חוברו לפיוט מאות לחנים שונים, ויש מנהגים שונים בשירתו. במנהגים הספרדיים שרים את הפיוט כולו בעמידה עם הפנים כלפי מערב. במנהגי אשכנז שרים את הפיוט בישיבה ובבית האחרון עומדים ופונים למערב.

קריאה

ברכה

שירה

לקראת שבת / מילים: אבי קורן, ביצוע: יגאל בשן לחן: נדב מדינה ואבנר צדוק

לכה דודי לקראת כלה

פני שבת נקבלה...

ואבא מסלסל קולו בשירי שבת:

"דרור יקרא לבן עם בת"

ומפה צחורה נפרשת

ודולקים נרות

וכהד מן העבר המנגינות חוזרות

ומלא פתאום הבית באותן זמירות

לכה דודי לקראת כלה

שבת מלכה הנה עולה

על השולחן חלה, ועולה תפילה

שרים כל בני הבית במקהלה גדולה

לוחשות שפתיו של אבא

ועיניו אורות

וכהד מן העבר המנגינות חוזרות

ומלא פתאום הבית באותם זמירות

קריאה

ברכה

שירה

שלום עליכם / מחבר לא ידוע - מאה 17

שלום עליכם מלאכי השלום, מלאכי עליון, ממלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

בואכם לשלום מלאכי השלום, מלאכי עליון, ממלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא.

ברכוני לשלום מלאכי השלום, מלאכי עליון, ממלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

צאתכם לשלום מלאכי השלום, מלאכי עליון, ממלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא

- הפיוט 'שלום עליכם' - פותח את טקס הקידוש בליל שבת (ששי בערב). מחברו אינו ידוע וייתכן כי מוצאו מחוגי המקובלים. הוא מצוי בדפוסים החל מן המאה ה-17.
- הפיוט מבוסס על אגדה ממסכת שבת (ק"ט ע"ב), המספרת שלאחר תפילת ערבית של שבת, שני מלאכי שרת מלווים את האדם בדרכו אל ביתו, וכאשר הם נוכחים לדעת שהכל בבית מוכן וערוך לשבת, הם מברכים את יושבי הבית. בני הבית משיבים להם בברכה ובהזמנתם אל הבית, ומבקשים את ברכתם.
- הפיוט נתקבל בכל קהילות ישראל, והן מקבלות אתו את פני השבת. לכל קהילה לחן משלה לפיוט ולעיתים אף יותר מלחן אחד. חלק מהלחנים מבוססים על נוסח התפילה וחלקם לחנים חדשים בני ימינו.

קריאה

ברכה

שירה

המקדשים/ות מהמשפחה המדליקה מוזמנים/ות לשתף בנוסח ובלחן שבמסורתם/ן המשפחתית-
 דתית ו/או בנוסחים המסורתיים/הקיבוציים שלהן:

יום הששי: ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו
 אשר עשה. וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום
 השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.
 בראשית א לא-ב ג, מן הסידור המסורתי

סברי מרנן ורבנן ורבותי:

ברוך אתה ה'. אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו. וישבת קדשו
 באהבה וברצון הנחילנו. זכרון למעשה בראשית. (כי הוא יום) תחלה למקראי
 קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים וישבת קדשך
 באהבה וברצון הנחלתנו:

ברוך אתה ה'. מקדש השבת: מן הסידור

אז, ימלא שחוק פינו, ולשונונו רינה.
 נברך על פת וענב, מתנת אדם ואדמה, מי יתן טעמם, לא יפוג לעולם.
 לחיים!
 ברכה מקיבוץ מזרע, מתוך: מעין הברכות, הוצאת שיטים מכון החגים הקיבוצי

ויין ישמח לבב אנוש.
 היין נוצר בעמל היצירה. הגפן הניטעת, הענבים הבשלים הנבצרים,
 דריכת הענבים בגת, והפקת היין אשר משמח לב הבריות.
 מתוך העמל נוצרת השמחה.
 נדע גם אנו לשמוח בעת יצירתנו ולהנות מפירותיה.
 ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

קריאה

ברכה

שירה

אדון עולם / מילים: מן המקורות לחן: עמי חיטמן

אדון עולם אשר מלך
בטרם כל יציר נברא
לעת נעשה בחפצו כל
אזי מלך שמו נקרא .

ואחרי ככלות הכל
לבדו ימלוך נורא
והוא היה, והוא הווה
והוא יהיה בתפארה

והוא אחד ואין שני
להמשילו להחבירה .
בלי ראשית בלי תכלית
ולו העוז והמשרה .

והוא אלי וחי גואלי
וצור חבלי בעת צרה .
והוא נסי ומנוסי
מנת כוסי ביום אקרא

וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת

לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדִרְתָּם בְּרִית עוֹלָם.
בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעָלָם

כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנְפֹּשׁ:

שמות לא טז-יז

קריאה

ברכה

שירה

שיר העמק / מלים: נתן אלתרמן 1934, לחן: דניאל סמבורסקי

מה, מה לילה מליל?...

אפל בהר הגלבוע,
סוס דוהר מצל אל צל.
קול זעקה עף גבוה,
משדות עמק יזרעאל.
מי ירה ומי זה שם נפל
בין בית אלפא ונהלל?

מה, מה לילה מליל?...

באה מנוחה ליגע
ומרגוע לעמל.

לילה חור משתרע
על שדות עמק יזרעאל.
טל מלמטה ולבנה מעל,
מבית אלפא עד נהלל.

מה, מה לילה מליל?

דממה ביזרעאל.

נומה עמק, ארץ תפארת,
אנו לך משמרת.

ים הדגן מתנועע,

שיר העדר מצלצל,

זוהי ארצי ושדותיה,

זהו עמק יזרעאל.

תברך ארצי ותתהלל

מבית אלפא עד נהלל.

- שיר העמק נכתב ע"י אלתרמן בשנת 1934 תוך יום אחד לסרט המדבר הראשון שהופק בפלשתינה של אז שאורכו כשעה ונקרא 'לחיים חדשים' בהפקת מרגוט קלאוזנר.
- הסרט נופק לקרן היסוד של ההסתדרות הציונית כדי שיציג קבל העולם היהודי בגולה את המעשה החלוצי הנעשה בארץ, ובאמצעותו ישוכנעו גברים לתמוך במפעל הציוני.
- בסרט מוקרן קטע שבו נראה סמבורסקי ישוב ליד הפסנתר בחדר האוכל של קיבוץ גבעת ברנר ומלמד את החברים את השיר. בהמשך העלילה, כשהשיר כבר שגור בפי כול, נראה רפתן שמזמר את השיר בתוך חליבת פרה, חבר שמלווה עם השיר את תגלחתו וחברה שפוצחת בו שעה שהיא תולה את כביסתה.

קריאה

ברכה

שירה

כי אשמרה שבת / ר' אברהם אבן עזרא – ספרד, מאה 12

אות היא לעולמי עד בינו וביני (שירת

כי אשמרה שבת אל ישמרני
(הפזמון)

גם מלדבר בו דברי צרכים	אסור מצא חפץ לעשות דרכים
אהגה בתורת אל ותחכמיני	דברי סחורה או דברי מלכים
הנה לדור ראשון נתן קדושי	בו אמצאה תמיד נוח לנפשי
ככה בכל ששי יכפיל מזוני	מופת בתת לחם משנה בששי
בו לערך לחם פנים לפניו	רשם בדת היום (האל) חק אל סגניו
אסור לבד מיום כפור עוני	על כן להתענות בו על פי נבניו
לחם ויין טוב בשר ודגים	היום מכבד הוא יום תענוגים
כי יום שמחות הוא ותשמחני	השמחים בו הם שמחה משיגים
על כן אכבס בו לבי בבזרית	מחל מלאכה בו סופו להכרית
מוסף וגם מנחה הוא יענני	אתפללה אל אל ערבית ושחרית

- פיוט- כי אשמרה השבת נחשב לאחד מפיוטי השבת הנפוצים והמולחנים ביותר, המושר על ידי כל הקהילות, בשינויי נוסח קלים. מחברו של הפיוט הוא ר' אברהם אבן עזרא, בן המאה ה-12, מגדולי משוררי תור הזהב, שהיה גם פרשן מקרא ומדען.
- לאורך כל הפיוט ניכרת ובולטת שמחתו של המשורר ביום השבת ואהבתו אליה. בשבת הוא נח, מתענג בלימוד התורה ובסעודות השבת, מתרחק מדברי חול, מטהר את לבו מתחבר למהות הרוחנית של השבת. הפזמון החוזר של הפיוט מדגיש את חשיבותה של השבת, המהווה אות ועדות לקשר שבין עם ישראל והקב"ה ולברית שביניהם.

קריאה

ברכה

שירה

מי אוהב את השבת / מילים: אהוד מנור, לחן: רפי בן משה

מי אוהב את השבת? (שירת הפזמון)

אמא ואבא!

מי אוהב את השבת?

סבתא וסבא!

מי אוהב את השבת?

אני, אתה ואת.

כל העולם כמעט!

אז למה לא כל יום שבת?

יום ראשון שני שלישי

כל יום נמשך שנה

רביעי את חמישי נותן במתנה.

הימים עוברים לאט

ראשון עד חמישי

ומחר מחר שבת

כי בא כבר יום שישי

מי אוהב את השבת...

בשבת הציפורים שרות מרוב שמחה

בשבת אין שיעורים

זה יום של מנוחה.

בשבת כל עץ מודה

לשמש על אורה

ורוקדת בשדה

גם עדנה הפרה.

מי אוהב את השבת...

בשבת אבי ישן עם העיתון שלו

ואמי אומרת כן הרבה יותר מלא,

יום שבת הוא יום נחמד

יותר מכל אחר -

אז למה דוקא יום שבת

עובר כל כך מהר.

קריאה

ברכה

שירה

בציעת הפת

הברכות על החלות

המברכים/ות או הילדים/ות מהמשפחה המדליקה טובלים במלח מגישים למשתתפים.

מוזמנים/ות לשתף בנוסח ובלחן שבמסורתם/ן המשפחתית-עדית ו/או בנוסחים המסורתיים/הקיבוציים שלהלן:

עִינֵי כָל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאַתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ :
פּוֹתַח אֶת יָדְךָ. וּמְשַׁבֵּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן :
בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ : מִן הַסִּידוּר

נְבָרֵךְ עַל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה.
נְבָרֵךְ עַל פְּרֵי הַהִילּוּלִים בְּגַנְנוֹ.
נְבָרֵךְ עַל שִׁפְעַ טַל וּמֵטֶר וְאוֹר וְאֵהָבָה
וְעַל חֹטָה מְבַשִּׁילָה בְּשָׂדוֹתֵינוּ.
נְבָרֵךְ עַל הַמוֹצִיא תְּבוֹאָתָה שֶׁל הָאָרֶץ,
נֹתֵן מַיִם חַיִּים בַּבָּארוֹת חַיִּינוּ, וְלֶחֶם.
בְּהַשְׂרָאת חַג יִשְׂרָאֵלִי, הַמְדַרְשָׁה בְּאוֹרֵינוּ.

מִי-הָאִישׁ / תְּהִלִּים לַד יג-טו , לַחַן: עַמְמִי
מִי-הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֵהָב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב.
נִצַּר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר מֵרָמָה.
סוֹר מֵרַע וְעָשָׂה-טוֹב בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפָהוּ.

קריאה

ברכה

שירה

עֶרֶב שַׁבָּת / נֶתָן יוֹנָתָן

תָּלַם אַחֲרוֹן וְחָשֶׁךְ בִּגְנֵה
הַיּוֹם אָמַר אֶת סוֹף הַמִּנְגִּינָה.
עֶרֶב חֲרִישֵׁי חֲתָם אֶת הַתְּמוּנָה
בֵּין אֹר לְחָשֶׁךְ נָחָה הַשְּׂכוּנָה.

דִּיג אֶסֶף חֲכָה אַחֲרוֹנָה
הִנֵּה כָּבֵד יוֹם שְׁשֵׁי פְּנָה.
שׁוּקֵי-הַעִיר כִּנְפֵי הַיּוֹנָה
לְבָשׁוּ כְּתֻנֹת לְבָנָה.

הַשְּׁלַחַן מוּכָן וְנֶאֱסָפוּ כָּלֵם
נְרוֹת דּוֹלְקִים עִם יַיִן וְחֻלָּה.
יוֹם עֵמֶל כָּלָה וּמָה שְׁלֵא נִשְׁלַם
אוּלַי נִתְחִיל מִחֵר מֵהַתְּחִלָּה.

שַׁבַּת בְּבוֹקֵר / בִּיצוּעַ: אַרְיָה אֵינְשֵׁטֵיין, מִילִים: תֵּרַצָּה אַתֵּר, לַחַן: יוֹנִי רַכְטֵר

שַׁבַּת בְּבוֹקֵר! יוֹם יִפֵּה ,
אִמָּא שׁוֹתָה הַמּוֹן קִפֵּה ,
אֲבָא קוֹרָא הַמּוֹן עֵיתוֹן (הַמּוֹן עֵיתוֹן)
וְלִי יִקְנוּ הַמּוֹן בִּלּוֹן .

אֲפֻשֶׁר לִלְכַת לִירְקוֹן, לְשׁוֹט שֵׁם בְּסִירָה ,
אוּ לְטִייל עַד סוֹף הַרְחוּב וּלְשׁוֹב בַּחֲזָרָה ,
אֲפֻשֶׁר לְקַטּוֹף פְּרָחִים, כֹּאֲלֵה שְׁלֵא אֲסוּר ,
וְאֲפֻשֶׁר לִלְכַת עַד הַגֵּן וּלְרֵאוֹת שֶׁהוּא סָגוּר .

קִרְיָה

בְּרַכָּה

שִׁירָה

חמדה/ דליה רביקוביץ'

שם ידעתי חמדה שלא היתה כמוה,
והזמן ההוא היה יום השביעי בשבת
וכל בדי אילנות היו מתעצמים לגבה.

והאור החל מסביב שוטף כנהר לנבע,
וגלגל העין את גלגל החמה חמד.
אז ידעתי חמדה שלא היתה כמוה.

הזהירו ראשי השיחים והאור לא ידע שבע,
נתך בגלי הנהר ובכל אדוותיו נצת,
אף ראשי היה בעיניו כתפוח זהב לבלע.

שושני נהר צהבות פערו את פיהן לבלע
את אדוות הנהר בחפזן וגבעול העשב השט,
ואותו היום היה יום השביעי בשבת

וכל בדי אילנות מתעצמים בתשוקה לגבה
ואז ידעתי חמדה שלא היתה כמוה.

פרשת השבוע

בני/ות המשפחה המדליקה מוזמנים/ות לדרוש בצלמם/ן :

1. "פרשת השבוע שלי" - בנות המשפחה ובניה מוזמנים לספר על חוויה או על אירוע מעניין שקרה להם השבוע.

2. דרשה אישית על פרשת השבוע: אחד מהמשתתפים בוחר פסוק או מספר פסוקים מפרשת השבוע או מההפטרה שחשובים לו ואומר עליהם כמה מלים. ניתן כדוגמה לבחור באחת מן הדרכים הבאות:

- לבחור פסוקים המתקשרים למעגלי השייכות שלי.
- לחפש הקשרים בין פרשת השבוע ובין מאורעות החיים השוטפים.
- לברר את הערכים המובעים בפרשה תוך כדוי הבעת הזדהות/ביקורת
- להביא קטע אומנותי או יצירה אישית (שיר, סיפור, תמונה וכו') הקשורים לפסוקי הפרשה
 - להרחיב נושא שמופיע בפרשה מתוך זווית ראייה אישית (פסיכולוגית, סוציולוגית, פמניסטית, כלכלית וכו').
- ❖ הרשימה המלאה של פרשות השבוע וההפטרות ינתנו למשפחה מבעוד מועד.

קריאה

ברכה

יצירה

שירת העשבים / נעמי שמר

וכָּשֶׁהֲלֵב
מִן הַשִּׁירָה מִתְמַלֵּא
וּמִשְׁתוֹקֵק
אֶל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
אוֹר גְּדוֹל
אֲזִי נִמְשָׁךְ וְהוֹלֵךְ
מִקְדוּשְׁתָּהּ שֶׁל הָאָרֶץ
עָלְיוֹ
וּמִשִּׁירַת הָעֵשְׂבִים
נַעֲשֶׂה נְגוּן
שֶׁל הַלֵּב.

דַּע לָךְ
שְׂכַל רוּעָה וְרוּעָה
יֵשׁ לוֹ נְגוּן מְיוֹחֵד
מִשְׁלוֹ.
דַּע לָךְ
שְׂכַל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב
יֵשׁ לוֹ שִׁירָה מְיוֹחֵדָת
מִשְׁלוֹ,
וּמִשִּׁירַת הָעֵשְׂבִים
נַעֲשֶׂה נְגוּן
שֶׁל רוּעָה.

כַּמָּה יָפָה,
כַּמָּה יָפָה וְנָאָה
כְּשִׁשׁוּמְעִים הַשִּׁירָה
שְׁלָהֶם.
טוֹב מְאֹד
לְהִתְפַּלֵּל בֵּינֵיהֶם
וּבְשִׂמְחָה לְעַבֵּד
אֶת ה' .
וּמִשִּׁירַת הָעֵשְׂבִים
מִתְמַלֵּא הַלֵּב
וּמִשְׁתוֹקֵק.

- שירת העשבים – נכתב ע"י נעמי שמר בשנת 1976, בהשראת ר' נחמן מברסלב והתקבל כמעין פיוט מודרני כשהשתלב בסדר הזמירות לסעודה שלישית הנהוג היום בישיבות ובתי מדרש רבים.
- כשהתבונן ר' נחמן בטבע, הוא לא ראה בו רק צמחיה, חיים ואדמה, אלא גם מקור להשראה רוחנית; בעובדה ש"כל עשב ועשב אומר שירה", מצא ר' נחמן ביטוי לייחודיותה של כל בריה תחת השמים, לדרכה הבלעדית, ל"ניגון" המיוחד לה – ולא פחות מכך, לחובה המוטלת על כל אדם, ועל המנהיג בפרט, להיות ער ורגיש ל"ניגון" של זולתו.

קריאה

ברכה

שירה

שלום / תמר אדר

"שלום" - אומרים שנפרדים
 מחברים או חברות,
 ואם רוצים גם מוסיפים:
 להתראות!
 אבל שלום ממש "שלום"
 זו משאלה, זהו חלום.
 שלום כולנו נבקש,
 יהי שלום על ישראל!

"שלום" - זו ברכה,
 "שלום" - זו תפילה,
 "שלום" - זאת מילה שתישמע
 בכל עת, בכל יום - כל שעה.
 "שלום" - אומרים כשנפגשים
 גם ילדים גם אנשים:
 שלום לכם ומה שלומכם,
 כל כך שמחנו לראותכם!

"וְכַתְּבוּ חֲרֻבוֹתֵיכֶם לְאֵתִים
 וְחֲנִיתוֹתֵיכֶם לְמִזְמֹרוֹת
 לֹא-יִשָּׂא גּוֹי אֶל-גּוֹי חֲרָב
 וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה"

~ישיעהו ב ד

סאלאם / מילים ולחן: מוש בן ארי

עוד יבוא שלום עלינו
 עוד יבוא שלום עלינו
 עוד יבוא שלום עלינו ועל כולם .

סאלם, עלינו ועל כל העולם
 סאלם, סאלם
 סאלם, עלינו ועל כל העולם
 סאלם, סאלם .

שבת שלום!**ארוחת שבת קיבוצית**

קריאה

ברכה

שירה